

sa četvrte sjednice Odbora za sveobuhvatnu reformu izbornog i drugog zakonodavstva, koja je održana 12. septembra 2019. godine

Sjednica je počela u 10 sati i 23 minuta.

Sjednici je predsjedavao Branimir Gvozdenović, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali članovi Odbora: prof.dr Miodrag Vuković, Marta Šćepanović, mr Ervin Ibrahimović, Genci Nimanbegu, mr Raško Konjević, Boris Mugoša, Neđeljko Rudović, Momo Koprivica i Danilo Šaranović.

U skladu sa članom 5 stav 6 Odluke o obrazovanju Odbora za sveobuhvatnu reformu izbornog i drugog zakonodavstva, člana Odbora dr Predraga Sekulića zamijenio je, ispred Kluba poslanika Demokratske partije socijalista, poslanik Nikola Divanović.

Sjednici nijesu prisustvovali Strahinja Bulajić, doc.dr Branka Bošnjak i Predrag Bulatović, članovi Odbora, kao i prof. dr Đorđije Blažić i mr Boris Bastijančić, pridruženi članovi Odbora iz akademske zajednice i predstavnik Mreže za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) pridruženi član Odbora iz nevladinog sektora.

Sjednici su, po pozivu, prisustvovali: Kristijan Danijelson, generalni direktor za politiku susjedstva i pregovore o proširenju, Aivo Orav, šef Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, Tomas Hagletner, v.d. šefa Jedinice D1 (Crna Gora), Plamena Halačeva, šefica Sektora za politiku, evropske integracije i trgovinu Delegacije EU u Crnoj Gori i Maja Smrkolj, referent za Crnu Goru.

Sjednica je bila zatvorena za javnost .

Odbor je, nakon uvodnog obrazloženja predsjednika Odbora, utvrdio sljedeći

DNEVNI RED:

1. RAZMJENA MIŠLJENJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA;
2. RAZNO.

Prva tačka dnevnog reda: Razmjena mišljenja o aktivnostima Odbora

Prije prelaska na raspravu o tački dnevnog reda, Branimir Gvozdenović, predsjednik Odbora se pozdravnim riječima obratio delegaciji Evropske komisije koju predvodi Kristijan Danijelson, generalni direktor za politiku susjedstva i pregovore o proširenju i Aivu Oravu, šefu Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori. Podsjetio je na dobru saradnju Skupštine Crne Gore sa Evropskom komisijom kao i Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori. Ujedno, zahvalio je na podršci i dobroj razmjeni informacija, na ponuđenoj ekspertskoj podršci, i izrazio posebnu zahvalnost Aivu

Oravu i Plameni Halačevoj na izdvojenom vremenu i pomoći u radu na usaglašavanju i pregovaranju sa političkim subjektima u Crnoj Gori, što je detaljno obrazložio. Podsjetio je da je se na taj način radilo tokom avgusta prošle godine kod usaglašavanja osnovnog teksta Odluke o obrazovanju Odbora, ali i tokom ove godine. Zahvaljujući njima, kako je naglasio, imali smo komunikaciju sa političkim subjektima, a prije svega sa Demokratama, a da su oni kao Demokratska partija socijalista obezbijedili dobru komunikaciju sa drugim političkim strukturama, i na taj način pregovarali i dogovarali što je na kraju rezultiralo donošenjem određenih odluka.

Predsjednik Odbora je u uvodnom dijelu izlaganja podsjetio na urađeno u prethodnom periodu, u granicama onoga što je bilo moguće. Na prve dvije sjednice učestvovao je i dio opozicije, koji su kasnije zbog određenih okolnosti napustili Odbor. I pored te činjenice nastavljeno je sa radom i urađeno dosta toga počev od utvrđivanja jasne metodologije rada. Formiran je Sekretarijat koji broji 14 članova, mladih ljudi profesionalaca zaposlenih u Službi Skupštine Crne Gore. Ujedno, ti mladi ljudi, kako je dodao jačaće svoje kapacitete i biti dio ovog procesa i u narednom periodu. Istakao je i činjenicu da je u periodu od obrazovanja ovog Odbora do danas izrađeno 11 istraživačkih radova na temu izbornog zakonodavstva što je, kako je naglasio, značajno više u odnosu na istraživačke radove iz te oblasti u čitavom prethodnom periodu. Takođe, podsjetio je i na dva sprovedena javna poziva za izbor pridruženih članova Odbora iz nevladinog sektora i akademske zajednice, i ujedno iskoristio priliku da pridruženim članovima Odbora zahvali na uloženom radu i naporu u prethodnih šest mjeseci. Predsjednik Odbora je podsjetio da je ostvarena komunikacija sa nadležnim institucijama u Crnoj Gori, i da je od svih njih zatraženo da dostave svoje predloge i sugestije. Gvozdenović je podsjetio da su članovi Odbora i članovi Sekretarijata učestvovali na okruglim stolovima koji su za teme imali određene segmente iz oblasti izbornog zakonodavstva i izbornog procesa, da su realizovane studijske posjete Republici Hrvatskoj i Estoniji, i da je izrađena veb platforma za potrebe Odbora. Tokom izlaganja o rezultatima rada u prethodnom periodu, Gvozdenović se osvrnuo i na nacрте ili prednacрте akata koji su izrađeni od strane tih neformalnih radnih grupa, uz naglasak da je radna grupa 1 imala 28 sastanaka, i naveo da su u pitanju Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika, Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o biračkom spisku, Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, Nacrt Zakona o predstavljanju političkih subjekata tokom izbornih kampanja i Nacrt kodeksa etičkog ponašanja u izbornim kampanjama. Sve radne grupe su izradile i izvještaje o svom radu. Navedena akta, kako je dodao, biće dobra polazna osnova uz očekivani nastavak rada sa predstavnicima opozicije, uz svakako njihove predloge i sugestije. O svemu navedenom, odnosno šta je urađeno u prethodnom periodu, smatra da je upoznata i Evropska komisija. Naglasio je da se zakonodavstvo koliko god ono bilo dobro može dodatno unaprjeđivati.

Predsjednik Odbora je izrazio stav i u pogledu održavanja treće sjednice Odbora koja je bila prethodnog dana, naglasivši da je od te sjednice očekivao više. Podsjetio je da je odlagao sazivanje te sjednice, kako bi se unutar opozicije postigao dogovor, i kako nebi nastao problem sa kojim smo se suočili na toj sjednici. Istakao je da nema vremena za odlaganje i da treba tražiti odgovarajuće rješenje. U tom smislu, kao moguća, predložio je više rješenja. Kao prvu opciju predložio je da se proširi sastav Odbora, što bi podrazumijevalo izmjenu Odluke o obrazovanju Odbora. Drugo moguće rješenje je da razgovara sa poslanicima Demokratske Crne Gore, kako bi odustali od jednog mjesta u Odboru. Kao moguće rješenje nastalog problema su i opcije koje je tokom razgovora ponudio poslaniku Aleksandru Damjanoviću, šefu Posebnog kluba

poslanika, odnosno da jedno mjesto Posebnom klubu ustupi Demokratska partija socijalista, što bi bilo suprotno Odluci i narušilo bi paritet vlasti i opozicije u Odboru ili da se proširi sastav Odbora. Poslanik Damjanović je izrazio protivljenje u odnosu na ponuđene opcije. I kao četvrta mogućnost je da se obavi razgovor sa Demokratskim frontom kako bi imali njihovo jasno određenje da li žele da nastave rad u Odboru, kako bi u slučaju negativnog određenja njihova mjesta mogli da raspodijelimo na druge klubove poslanika.

Predsjednik Odbora je u završnom dijelu izlaganja iznio lični stav da se do rezultata može doći do kraja oktobra uz očekivanja da se radi profesionalno, odnosno sa jasnim ciljem i svakodnevno, i uz najavljenju pomoć eksperata Venecijanske komisije i ODIHR-a.

Kristijan Danijelson, generalni direktor za politiku susjedstva i pregovore o proširenju je zahvalio predsjedniku Odbora i članovima Odbora na ukazanoj prilici da im se obrati. Pohvalno se odredio prema činjenici da je Odbor nastavio sa radom i pozdravio odlučnost da se nastavi sa radom na ovom važnom procesu, uz naglasak da ta odluka za neke političke subjekte nije bila laka. U tom kontekstu je i istakao da predstoji još mnogo kompromisa koje treba postići i koji su neophodni prije nego što Crna Gora postane dio Evropske unije. Istakao je da je važno šta će Odbor postići u praksi i dodao da će sve zemlje Evropske unije, kao i oni u Evropskoj komisiji pratiti šta će Odbor raditi, odnosno koliko je Odbor spreman da ide naprije kada su u pitanju konkretne odluke o vrlo važnim i teškim pitanjima. Podsjetio je na postavljene rokove, odnosno zadatke koje treba realizovati prije narednih izbora što će, kako je pojasnio, biti vrlo važno za Crnu Goru kako bi i dalje bila lider u regionu i nastavila integracije u Evropsku uniju. Pozvao je sve da se upoznaju sa novim programom Evropske unije, uz nagovještaj da se želi istaći namjera da Crna Gora ali i ostale zemlje Zapadnog Balkana treba da imaju evropsku perspektivu i da će na tom putu imati snažnu podršku od strane Evropske komisije i da taj proces treba ubrzati. Takođe, u tom procesu žele da pomognu i u rješavanju trenutnih važnih pitanja kao što su vladavina prava, borba protiv korupcije, slobodni i fer izbori, medijske slobode, funkcionalna javna uprava, borba protiv korupcije i kriminala, ekonomske reforme ali i pitanje pomirenja za koji je naglasio da se više odnosi na druge zemlje u regionu. Danijelson se takođe osvrnuo na poslednji izvještaj o napretku Evropske komisije i ispunjenju onoga što je u njemu navedeno, uz očekivanje da svi politički subjekti koji se zalažu za evropske vrijednosti aktivno tome doprinesu što je svakako i učešće u radu ovog Odbora. Oni će, kako je dodao, nastaviti da prate i podržavaju Odbor, uz potenciranje rokova koji su izazovni, ali i naglasio da kvalitet treba da ide prije brzine i da ključne reforme idu na dobrobit građana.

Danijelson je iskazao zadovoljstvo postignutim dogovorom da se svi lokalni izbori održavaju u jednom danu. Pored toga, ukazao je na važnost medijskih sloboda, odnosno da postoji sloboda medija i sloboda izražavanja i da ne smije biti zastrašivanja novinara. Podsjetio je na osnovni princip u Evropskoj uniji da mediji treba da budu održivi, da građani treba da budu informisani, da te informacije treba da budu različite, objektivne, jasne, da Vlada, Skupština i javna uprava treba da budu otvorene za medije, i konačno da mediji treba da budu nezavisni i profesionalni zbog onih informacija koje dolaze sa strane, a koje nemaju kvalitet. Ukazao je na potrebu postojanja slobodnih izbora kao osnov postojanja demokratije u jednom društvu, kao i da se politička debata vodi u Parlamentu. Posebno je ukazao na problem kada Parlament ne funkcioniše i ne radi, i to ne izgleda dobro kada se posmatra sa strane.

Raško Konjević je naglasio da je u svemu saglasan sa navodima iz izlaganja generalnog direktora Danijelsona i da dijeli njegova razmišljanja. Želi da, kako je

dodao, svima zajedno pomogne kroz nekoliko sugestija i primjera kako bi ukazao na važnost onoga o čemu je uvaženi gost govorio, i da kroz to ukaže na dva ključna problema koja postoje u Crnoj Gori. Prvi je duboko nepovjerenje koje postoji između političkih struktura i drugo implementacija propisa. S tim u vezi, podsjetio je da je Skupština Crne Gore u prethodnom sazivu donijela Zakon o sprječavanju korupcije koji je dobio podršku Evropske komisije, a da je nakon usvajanja legislative Agencija za sprječavanje korupcije institucija koju u svom izvještaju Evropska komisija najviše pominje. Dakle, problemi leže u implementaciji. Konjević je istakao da je ohrabren konstataciom iz izlaganja generalnog direktora Danijelona da će Evropska komisija podstaći procese kako bi Crna Gora i ne samo Crna Gora postala dio Evropske unije što je važno za naše građane i našu evropsku perspektivu. Konjević je podsjetio i na nekoliko ključnih stvari iz njegovog izlaganja, kao što su vladavina prava, borba protiv korupcije, mediji i slobodni izbori. Kada su u pitanju slobodni izbori podsjetio je na snažne kritike iz izvještaja Evropske komisije u periodu prije izbora u odnosu na aferu Snimak, uz naglasak da ne treba da podsjeća na rezultate pravosudne i svake druge, i da je postojala nada i očekivanje u tom periodu da takvih dešavanja više neće biti. Zastim se osvrnuo na još jedan, kako je pojasnio eklatantniji primjer, a to je afera Koverat za koju ni poslije devet mjeseci nema podignute optužnice. Iz tako važnih stvari se najbolje vidi kako se implementiraju zakoni i kako funkcionišu institucije.

I u odnosu na slobodu medija Konjević je iskazao saglasnost sa stavovima Danijelona. U tom kontekstu, podsjetio je na zalaganje komesara Hana, Delegacije Evropske unije i ambasadora Orava koji su bili kritični i upozoravali da se ne rade promjene u Savjetu RTCG, i dodao da ili on pogrešno shvata ili se vlast oglušila na te preporuke. Savjet RTCG je ipak zamijenjen i sada je RTCG mnogo neslobodniji mediji nego što je bio u ranijem periodu. Ukazao je i na dva ključna pitanja koja Danijelson nije naveo u svom izlaganju, a smatra da su jako važna, a to je da se kroz postizanje konsenzusa kome prethodi dijalog dođe do izbora Vrhovnog državnog tužioca i izbor Sudskog savjeta. Bez rješavanja ta dva problema, istakao je bojazan da će jedan segment izvršne vlasti i ukupna pravosudna vlast biti u situaciji koja nije dobra za ukupno društvo. Na samom kraju izlaganja Konjević je saopštio stav Socijaldemokratske partije da je po njima ključno da se pokuša vratiti povjerenje i da se pokuša dogovoriti model za implementaciju zakonodavstva. U pogledu institucija, koje su važne za implementaciju propisa istakao je Državnu izbornu komisiju, Agenciju za sprječavanje korupcije i Radio i Televiziju Crne Gore, a da je zbog prisutnog nepovjerenja važno dogovoriti koji je to najbolji model za implementaciju propisa. U odnosu na vladavinu prava podsjetio je na jedan slučaj visoke korupcije, slučaj Svetozara Marovića, i istakao da u tom slučaju pravda nije pokazala onaj stepen kakav se očekuje u Evropskoj uniji.

Momo Koprivica je izrazio zadovoljstvo što je došlo do implementacije Briselskog plana, i ujedno zahvalio, ambasadoru Aivu Oravu, šefu Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, komesaru Hanu i kompletnoj evropskoj administraciji jer su dali nemjerljiv doprinos da dođe do implementacije plana za svobuhvatnu izbornu reformu u Crnoj Gori i na taj način dali snažan i nemjerljiv doprinos u otpočinjanu razrješenja političke krize. Naglasio je da Crna Gora ima sve prirodne i demografske pretpostavke da bude prosperitetno društvo, ali da bi to zaista postala neophodno je da izgradi institucije vladavine prava. Koprivica je pored navođenja pretpostavki da Crna Gora može biti prosperitetno i stabilno društvo, a koje su prirodnog, demografskog i vjerskog karaktera podsjetio da u političkoj istoriji Crne Gore nije bilo demokratske smjene vlasti na izborima, što je, kako je konstatovao, ozbiljna prepreka konsolidovanja demokratskog poretka.

Tokom svog izlaganja, u odnosu na rad ovog Odbora, Koprivica je istakao da je prethodni period bio obilježen blokadom i bio opstruiran sa različitih političkih polova, i dodao da gotovo ništa nije urađeno. Radilo se bez opozicije, a da materijale, odnosno prednacрте do kojih se došlo tokom prethodnog rada nijesu ni dobili redovnim putem. Osvrnuo se i na dio iz izvještaja radne grupe 1, navodeći kako se tek nakon izbora u 2020. godini, treba formirati radnu grupu koja će raditi na sveobuhvatnijoj izbornoj reformi, a zapravo, kako je naglasio, tim zadacima treba da bude posvećen ovaj Odbor. Konstatovao je da su se nakon implementacije Briselskog plana stekli uslovi da poslanici Demokratske Crne Gore učestvuju u radu Odbora, u punom kapacitetu, kako bi se doprinijelo sveobuhvatnoj izbornoj reformi, dakle u radu Odbora koji će imati kvorum za odlučivanje i da će oni svojim učešćem doprinijeti postojanju kvoruma i donošenju zakona po svim standardima. Naglasio je i da u prethodnom periodu nijesu bili smetnja, i da nijesu učestvovali u radu, a da su se sada stekli uslovi za njihovu učešće, nakon što su izmijenjena pravila, ciljevi i zadaci ovog Odbora. Podsjetio je, da je i tokom prethodne sjednice, pozvao da se traže rješenja a ne odlaganje rada Odbora što nije dobar pristup, da Odbor uputi zahtjev Skupštini da se izmijeni Odluka o obrazovanju Odbora u kontekstu proširenja sastava Odbora. Do tada, kako je pojasnio, treba raditi punom parom i podsjetio da su predložili drugačiju organizaciju rada u Odboru, imajući u vidu novi sastav, kroz formiranje pododbora uz neophodnost inteziviranja rada.

Koprivica je tokom završnog izlaganja ukazao i na određene političke i društvene događaje koji su ozbiljno uzdrmali povjerenje u institucije. Podsjetio je da je izabran novi sastav Savjeta RTCG po starim pravilima, i on je sada, kako je naglasio, znatno zavisniji. Izabran je i novi sastav Savjeta Agencije za antikorupciju, a uslijedile su i pravosnažne presude za nezakonito razrješenje funkcionera koji su bili članovi nezavisnih institucija od značaja za izborni proces. Podsjetio je i na aferu „Koverat,, aferu „Snimak,, i aferu „Stanovi,, koja potresa Crnu Goru. Sve ovo, kako je dodao, utiče na kredibilitet institucija.

Neđeljko Rudović je u obraćanju Danijelsonu i Oravu i njihovim saradnicima istakao da su danas u prilici da razgovaraju sa predstavnicima opozicije koji žele dogovor o izborima. Svi mi, kako je naglasio, cijenimo napore Delegacije Evropske unije sa centralom u Briselu da dođe do dijaloga, ali isto tako je naglasio, da moraju da znaju, da ishod tog dijaloga umnogome zavisi od spremnosti vladajuće većine da se liši monopola koje drže decenijama. Dijalog i dogovor su uslov političke stabilnosti. Problem uzurpacije vlasti naveo je kroz primjere RTCG i Agencije za sprječavanje korupcije ali i svih drugih nezavisnih regulatornih tijela koja trebaju da kontrolišu Vladu, ali i na primjeru uzurpacije vlasti preko instrumentalizacije sudstva i tužilaštva. To je jedan, kao je naglasio, od suštinskih uslova za slobodne izbore, a to je da se promijeni to stanje. Imamo dobru volju ali i rješenja za koja se nada da su u skladu sa evropskom praksom, i da se nada da će kod svih nas preovladati odgovornost prema građanima Crne Gore i prema evropskoj perspektivi Crne Gore. Rudović je potencirao da su Crnoj Gori neophodni slobodni izbori, i kao prvi korak u tom pravcu je potreban dijalog, ali i da bi se do konačnog cilja, a to su slobodni izbori, i došlo potrebna je tehnička vlada, za koju se, kako je istakao, zalaže kompletna opozicija.

Genci Nimanbegu je podsjetio da su se svi izborni zakoni u Crnoj Gori u prethodnom periodu donosili u Skupštini Crne Gore sa dvije trećine glasova, bez izuzetka, ali se zbog određenih političkih odnosa ta volja kod prihvatanja zakona kasnije nije odrazila u prihvatanju i rezultata izbora. Smatra da Evropska komisija mora uložiti dodatne napore u posredovanju i dijalogu između vlasti i opozicije. Iz tog razloga i izostanka nepovjerenja i ne želi komentarisati odnose u opoziciji kako se nebi neko

osjetio ugroženim. Istakao je da odgovornost za postizanje dijaloga i dogovora leži podjednako i na vlasti ali i na opoziciji. Deficit demokratije u Crnoj Gori se ne može liječiti ekstremizmima, populizmima, nacionalizmima i demagogijom konstatovao je Nimanbegu. Naglasio je da kao predstavnik jedne male autohtone nacionalne manjine osjeća na svakom koraku šta znači kada se zakon ne sprovodi i dođe do zloupotrebe i diskriminacije, ali i naglašava da se ne može reći da u Crnoj Gori izbori nijesu bili slobodni. To je i potvrdila međunarodna zajednica, i da se izborni ciklusi mogu unaprijediti. Naveo je i primjer zastupljenosti u Parlamentu manjinske zajednice kojoj pripada, imajući u vidu i broj osvojenih glasova. Nimanbegu je naglasio da je rad Odbora u prethodnom periodu bio hendikepiran zbog odsustva predstavnika opozicije, i da iz tog razloga pozdravlja razgovore i dolazak svih predstavnika opozicije. Ukazao je i na poziciju medija i potrebu ka nezavisnosti, objektivnosti i nepristrasnosti u njihovom radu, ali i naglasio da u Crnoj Gori postoje veliki mediji sa isključivo političkom agendom, koja šteti demokratizaciji u Crnoj Gori i potrebama građana u Crnoj Gori. Mišljenja je da je pomoć Evropske komisije potrebna i u tom dijelu. Podržao je projekat proširenja zemalja regiona ali i naglasio da su duhovi prošlosti i dalje prisutni na Balkanu koji nije raščistio sa prošlošću.

Branimir Gvozdenović je konstatovao da je razumljivo da se Demokratska partija socijalista ne slaže sa određenim rješenjima opozicije, ali da je jako važno da vodimo dijalog. Smatra da je napravljen progres u dosadašnjem radu, ali da se taj posao ne može privesti kraju bez učešća opozicije.

Kristijan Danijelson je istakao da je pažljivo pratio izlaganja na ovoj sjednici, i da može zaključiti da postoji spremnost za rad u Odboru, za vođenje dijaloga i postizanje kompromisa kako bi se došlo do rješenja koja će biti u skladu sa evropskim standardima. Konstatovao je da je nezavisnost RTCG i Agencije za sprječavanje korupcije ključna ali i da je ključno zakonodavstvo za slobodne izbore. Posebno je istakao važnost poštovanja zadatih vremenskih rokova, koji podržumijevaju intezivan rad, i ukazao na značaj prilike koja je pred Odborom i koju ne treba propustiti, ali i upozorio da ne treba dati povoda ili razloga članicama Evropske unije da sumnjaju u vašu spremnost za reforme.

Druga tačka dnevnog reda: Razno

U okviru ove tačke dnevnog reda predsjednik Odbora je pozvao na dijalog kako bi se prevazišli problemi sa kojima se Odbor susreo na prethodnoj sjednici, odnosno kako bi se našlo odgovarajuće rješenje. Tim povodom, predložio je da se narednih dana obave konsultacije povodom mogućih rješenja. Takođe, podsjetio je na međunarodne aktivnosti koje predstoje narednih dana, a o čemu je, kako je naglasio, govorio na prethodnoj sjednici, uz podsjećanje da se radi o sastancima sa ekspertima Venecijanske komisije i ODIHR-a.

Sjednica je završena u 11 sati i 14 minuta.

SEKRETAR ODBORA
Vlatko Šćepanović

PREDSJEDNIK ODBORA
Branimir Gvozdenović

